

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดา
หลังคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม
Factors Related to Knowledge Neonatal Care of Postpartums
in Nakhon Pathom Hospital

ณัฐธยาน์ อังคประเสริฐกุล

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
an.nuttaya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาหลังคลอดที่เข้ารับการพักฟื้นที่ตึกสูติกรรมหลังคลอดโรงพยาบาลนครปฐม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วนผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทรอนบาคเท่ากับ .82 และใช้สูตร KR20 ได้ค่าเท่ากับ .75 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไครว์สแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

- ความรู้ในการดูแลทารกในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรู้ที่มารดามีมากที่สุด คือ การดูแลทารกทั่วไปประจำวัน (ร้อยละ 83.33)
- ระดับการศึกษาของมารดาสัมพันธ์ต่อความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 23.02, p < 0.01$)

ดังนั้นพยาบาลแผนกหลังคลอดจึงควรมีการสอนสุขศึกษาแก่มารดาหลังคลอดเกี่ยวกับการดูแลทารกแรกเกิดทุกราย ถึงแม้ว่ามารดาหลังคลอดจะเป็นมารดาครรภ์หลังก็ตาม และควรจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้แก่มารดาหลังคลอดเกี่ยวกับการดูแลทารกแรกเกิดทุกราย

คำสำคัญ: ความรู้ของมารดาหลังคลอด ทารกแรกเกิด การดูแลทารกแรกเกิด

Abstract

This descriptive research aimed to: 1) study Knowledge Neonatal Care of Postpartums in Nakhon Pathom Hospital, 2) identify factors associated with Knowledge Neonatal Care of Postpartums in Nakhon Pathom Hospital. Sample was postpartums in Nakhon Pathom Hospital that had been no complication. The total number of the people was 30 sample. Research instrument used for data collection was a questionnaire consisting in two parts. Its content validity was confirmed by three experts. The reliability was tested using the Cronbach's alpha coefficient and KR-20 that yielded values of .82 and .75, respectively. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, average, standard deviation, and Chi – square.

The results revealed the following.

1. Overall, knowledge neonatal care of postpartums in Nakhon Pathom Hospital was at a low level. When considering in each part, it was found that the routine neonatal care was the highest practice (83.33)

2. Education level were significantly correlated with the knowledge neonatal care of postpartum ($\chi^2 = 23.02, p < 0.01$).

Keywords: postpartum knowledge, neonatal, neonatal care

1. บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้น เด็กจึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างดี เพื่อให้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง เจริญเติบโตสมวัยมีสุขภาพจิตดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรมและสามารถดำรงตนอยู่ในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข โดยนิตยัตติญา ดวงใจ (2551) ฆรรดาหลังคลอดจะเลี้ยงดูทารกให้มีสุขภาพแข็งแรงได้ต้องมีปัจจัยหลายๆ ด้าน ตัวอย่างเช่น การศึกษา รายได้ อายุ อาชีพ สัญชาติ และลำดับบุตร

จากการศึกษาของ เคอร์รี่ (Curry, 1983) ศึกษาฆรรดาที่มีบุตรคนแรก พบว่าร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่างประสบความยุ่งยากในการปรับตัวต่อการเป็นฆรรดา เนื่องจากการขาดบุคคลที่ยึดเป็นตัวแบบและประสบการณ์ของการเป็นฆรรดา ก่อน ซึ่งการที่ฆรรดาจะปรับตัวต่อบทบาทของตนเองได้ดีหรือนั้น ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูทารกก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ฆรรดาที่ขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงดูทารกมาก่อน โดยเฉพาะฆรรดาครรภ์แรกจะขาดความมั่นใจในการแสดงบทบาทการเป็นฆรรดา

จากการศึกษาของชนิกานต์ ชาญเดช (2557) ได้ศึกษาปัจจัยทำนายความสามารถของฆรรดาในการดูแลบุตรวัยขวบปีแรก ซึ่งอายุเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงควมมีวุฒิภาวะหรือความสามารถในการรับรู้แปลความหมายการตัดสินใจส่งผลต่อความสามารถในการจัดการดูแลบุคคลที่ต้องพึ่งพาโดยความสามารถ ในการดูแลตนเองของบุคคลจะค่อยๆเพิ่มสูงขึ้นตามอายุและจะสูงสุดเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่และจะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยชรา

จากการศึกษาของโอเร็ม (Orem, 1991) ปัจจัยระดับการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายพื้นฐาน ด้านสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ระดับการศึกษาทำให้บุคคลทำให้มีพัฒนาการด้านสติปัญญา มีความสามารถในการเรียนรู้และการปรับตัวและมีความสามารถในการตัดสินใจ แก้ปัญหาและแก้ไขปัญหาหรือกระทำสิ่งต่างๆอย่างมีเหตุผล และพร้อมที่จะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลทารกด้วยตนเอง ปัจจัยด้านความเพียงพอของรายได้ในครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายปัจจัยพื้นฐานด้านสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและสภาพที่อยู่อาศัย ความเพียงพอของรายได้จะเป็นตัวบ่งชี้ของสภาพเศรษฐกิจซึ่งจะมีผลต่อการเลือกใช้บริการสุขภาพ และการดูแลบุคคลที่ต้องพึ่งพา นอกจากฆรรดาที่ฐานะดี มีโอกาสที่จะเลือกแหล่งที่อยู่อาศัยที่จะส่งเสริมให้บุตรได้รับการปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อม (Engle, monon & sadded, 1996)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของฆรรดาหลังคลอดโดยทำการศึกษาในโรงพยาบาลนครปฐม จังหวัดนครปฐม เนื่องจากการพบว่าฆรรดา ยังไม่สามารถดูแลทารกแรกเกิดได้ถูกต้องทำให้เกิดผลเสียต่อฆรรดาและตัวทารกเอง ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติการเสียชีวิตของทารก (ต่ำกว่า 1 ปี) เป็น 6.4 ต่อ 1000 การเกิดมีชีพ (สำนักส่งเสริมสุขภาพ, 2557) ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง โดยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากฆรรดาซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักไม่มีความสามารถในการดูแลเด็ก ทำให้เด็กได้รับการดูแลที่ไม่ถูกต้อง โดยปัจจัยที่จะทำการการศึกษา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สัญชาติ และลำดับบุตร ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลทารกเป็นอย่างมาก การศึกษาความรู้ของฆรรดาหลังคลอดน่าจะทำได้ข้อมูลที่สมารถลดอุบัติการณ์ของการขาดความรู้การดูแลทารกหลังคลอดและช่วยส่งเสริมให้ทารกที่เกิดมามีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์และเป็นประชาชนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

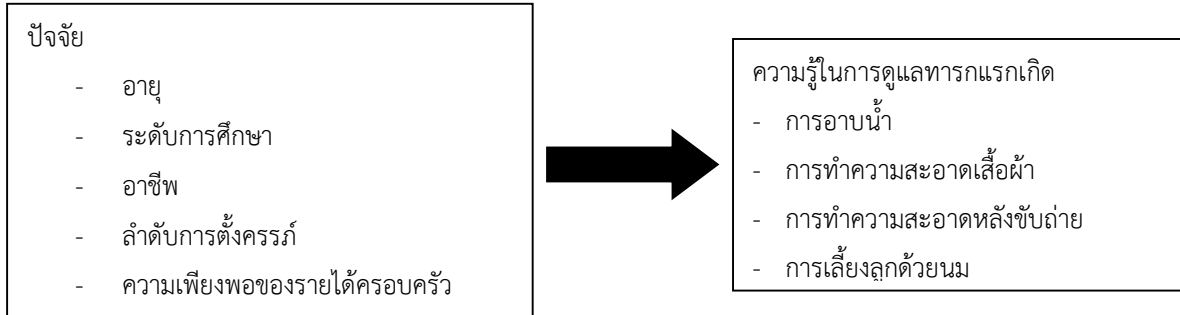
2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของฆรรดาหลังคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของฆรรดาหลังคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม

3. คำถามการวิจัย

อายุของมารดา การศึกษา รายได้ และอาชีพ มีผลต่อการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดอย่างไร

4. กรอบแนวคิด

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ มารดาหลังคลอดของทารกแรกเกิด และเข้ารับการพักฟื้นหลังคลอดที่ตึกสูติกรรม หลังคลอดโรงพยาบาลนครปฐมและผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือนสิงหาคม - เดือนกันยายน 2560

กลุ่มตัวอย่างและขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (inclusion criteria)

1. มารดามีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
2. มารดาคลอดบุตรผ่านทางช่องคลอด
3. มารดาสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้เข้าใจ

เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria)

มารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด เช่น มีไข้ เต้านมอักเสบและตกเลือดหลังคลอด

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ การศึกษา การประกอบอาชีพ ลำดับการตั้งครรภ์ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามสอบถามแบบนามบัญญัติ (Nominal) มีความรู้ในเรื่องการดูแลทารกแรกเกิด แบบใช่ ไม่ใช่ จำนวน 20 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

เกณฑ์คะแนน ใช่ = 0 คะแนน

เกณฑ์คะแนน ไม่ใช่ = 1 คะแนน

การตรวจคุณภาพเครื่องมือของการวิจัย

1. ความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

การหาความตรงของเนื้อหาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลทางด้านมารดาและทารกแรกเกิด โดยได้ค่า IOC = 0.67 แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย

2. การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)

หลังจากได้รับการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามในเรื่องความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ต้องการศึกษา ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach Alpha Coefficient = 0.82 ถือว่ามีคุณภาพที่จะสามารถนำไปใช้ได้

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้มีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดย

1. ก่อนเริ่มการศึกษา นักวิจัยได้ชี้แจงกระบวนการวิจัยทั้งหมด โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

2. การรักษาความลับของข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลทุกส่วนจะนำลงบันทึกโดยป้องกันโดยมิให้บุคคลภายนอกเข้าถึงข้อมูลได้เพื่อป้องกันความลับของกลุ่มตัวอย่าง โดยแจ้งให้มารดาทราบว่า การเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามความสมัครใจ มารดาสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการดูแลรักษาที่ทารกได้รับ และในภายหลังหากมารดาต้องการยุติหรือยกเลิกการเข้าร่วมวิจัย มารดาสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องระบุเหตุผล ผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ ไม่มีการระบุชื่อหรือที่อยู่ ไม่มีการนำเสนอข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่จะนำเสนอเป็นภาพรวม มีการทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย เมื่อมารดาสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยสามารถเข้าร่วมงานวิจัยได้เลย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ณ์ และความถูกต้องหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามเป้าหมายแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ต้องของข้อมูลแล้วนำไปประมวลผลโดย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ ลำดับการตั้งครรภ์ โดยใช้จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ การศึกษา รายได้ ลำดับการตั้งครรภ์กับความถี่ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด ใช้สถิติ Chi-square

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำเสนอได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) ระดับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอด จำนวน 30 คน ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 25 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ระดับการศึกษา ต่ำกว่ากว่ามัธยม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 อาชีพรับจ้าง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 รายได้มากกว่า 15,000 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ลำดับการตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่เป็นครั้งแรก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67

ระดับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด

ความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด จากตาราง 1 พบว่า ระดับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.33) อยู่ในระดับต่ำ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของมารดาหลังคลอดจำแนกตามระดับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิด

ระดับความรู้	คะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0 - 11	16	53.33
ปานกลาง	12 - 15	12	40.00
สูง	16 - 20	2	6.67
รวม		30	100

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด

ผลการวิเคราะห์ พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 23.02, p < 0.01$) แต่อายุ การมีอาชีพ รายได้และลำดับการตั้งครรภ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 2)

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ การศึกษา การมีอาชีพ รายได้ ลำดับการตั้งครรภ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด

ตัวแปร	ความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิด	
	χ^2	p-value
อายุ	3.037	.882
การศึกษา	23.02	.002
การมีอาชีพ	4.54	.71
รายได้	2.78	.905
ลำดับการตั้งครรภ์	2.78	.905

7. การอภิปรายผลการวิจัย**1. ความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด**

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.33 มีความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิด อยู่ในระดับต่ำ (ตาราง 1) อาจเนื่องจากร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 66.67 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์แรก

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอด

ผลการวิเคราะห์ พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลทารกแรกเกิดของมารดาหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 23.02, p < 0.01$) ดังการศึกษาของ จิตภา พิภูลงาม (2556) พบว่าระดับการศึกษาของมารดาหลังคลอดสัมพันธ์ต่อความรู้ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัด คือ ได้รับแบบสอบถามคืนได้ไม่ครบถ้วน ทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างลดลงกว่าความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยทำให้เห็นแนวทางในการจัดการสอนสุขศึกษาแก่มารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

1. โรงพยาบาลแผนกหลังคลอดจึงควรมีการสอนสุขศึกษาแก่มารดาหลังคลอดเกี่ยวกับการดูแลทารกแรกเกิดทุกราย ถึงแม้ว่ามารดาหลังคลอดจะเป็นมารดาครรภ์หลังก็ตาม
2. ควรจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้แก่มารดาหลังคลอดเกี่ยวกับการดูแลทารกแรกเกิดทุกราย

9. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ. ธรรมสาร.
- จิตภา ปิกุลงาม. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาทารกป่วยในหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2560
http://www.hospital.tu.ac.th/plantu/data/Project%20Research/research_2556/5610033.pdf
- ชนิกานต์ ชาญเดช. (2557). การศึกษาปัจจัยทำนายความสามารถของมารดาในการดูแลบุตรวัยขวบปีแรกในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลเด็ก). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิตยญา ดวงใจ. (2551). ความรู้เจตคติของมารดาต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน. นครราชสีมา: ศูนย์อนามัยแม่และเด็กที่ 5.
- Curry, M.A. (1983). Variable Related to adaptation to motherhood in normal Primigravidarum Woman. *John Nursing*. 193 (12),115-119.
- Engle, P. L., Menon, P., & Haddad, L. (1996). *Care and nutrition: Concept and measurement. Food consumption and nutrition division paper No. 18*. International food policy research institute (IFPRI), Washington, DC.
- Orem, D. E. (1991). *Nursing: Concepts of practice* (4th ed.). St.Louis, MO: Mosby Year Book.